

PROSPECTS AND EFFECTIVENESS OF ARTIFICIAL INTELLIGENCE APPLICATION IN ORTHODONTICS

Dmytrenko M. I.

Abstract. The use of machine learning algorithms has significant potential to improve the accuracy and effectiveness of orthodontic treatment by integrating interdisciplinary principles. The aim of the study was to investigate the possibilities of applying artificial intelligence in orthodontics for the assessment of patients' diagnostic data during students' clinical training. An analysis and generalization of scientific data regarding the effectiveness of neural network application in determining the degree of skeletal bone maturity were conducted. It was established that high-quality manual cephalometric analysis of the cervical vertebrae requires considerable time and extensive experience from an orthodontist, whereas the use of specialized software enables automated assessment of bone age and rapid acquisition of reliable results. However, according to the findings of our own study, both the manual analysis of diagnostic data performed by students and the analysis conducted using universal artificial intelligence programs were incorrect in 80% of cases. The identified major clinical errors prompted us to focus on developing students' ability to "observe clinically" and on training machine learning systems. Based on communication with Gemini, a Python code was created, and a "Teacher – Student – Artificial Intelligence" interaction model was proposed. The model is based on three principles: openness, interaction, and mutual respect. Such an approach to teaching creates conditions for the development of communication skills, fosters responsibility in future physicians, and promotes the formation of students' clinical thinking, which is critically important for their further independent practical work.

Key words: educational process, dentofacial anomalies, neural networks.

ORCID кожного автора та його внесок до статті:

Dmytrenko M. I.: <https://orcid.org/0000-0003-3908-2018> ^{ABCDEF}

Адреса для кореспонденції

Дмитренко Марина Іванівна
Полтавський державний медичний університет
Україна, 36011, м. Полтава, вул. Шевченка 23
Тел.: +380506324055
E-mail: dmitrenko25@ukr.net

А – концепція роботи та дизайн, В – збір та аналіз даних, С – відповідальність за статичний аналіз, D – написання статті, E – критичний огляд, F – остаточне затвердження статті.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії **Creative Commons Attribution (CC-BY)**, яка дозволяє необмежене використання, поширення та відтворення в будь-якому форматі за умови належного цитування оригінальної роботи © Всі автори, 2026

Стаття надійшла 25.01.2026 року
Стаття прийнята до друку 04.05.2026 року
Опубліковано 27.05.2026 року

DOI 10.29254/2077-4214-2026-2-181-216-222

УДК 378.6:61]:37.011.3-051:316.77(477)"364"

¹Дубровіна О. В., ¹Борисова З. О., ¹Коломієць С. В., ¹Назаренко З. Ю.,
¹Моїсєєва Н. В., ¹Горбаченко О. Б., ²Коломієць Б. С., ¹Зеленський Д. Р.

ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА ТА ПРОФЕСІЙНИЙ ІМІДЖ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬО-КЛІНІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

¹Полтавський державний медичний університет (м. Полтава, Україна)

²Полтавський університет економіки і торгівлі (м. Полтава, Україна)

o.dubrovina@pdmu.edu.ua

У статті актуалізовано проблему формування педагогічної культури та професійного іміджу науково-педагогічного працівника як важливих складників забезпечення якості освітнього процесу в закладі вищої медичної освіти. Підкреслено, що сучасна вища медична освіта потребує не лише високого рівня фахової підготовки науково-педагогічного працівника, а й поєднання педагогічної майстерності, етичної зрілості, комунікативної культури, академічної доброчесності та репутаційної стійкості, особливо в умовах воєнного стану. Метою дослідження є теоретичне обґрунтування сутності педагогічної культури й професійного іміджу науково-педагогічного працівника в закладі вищої медичної освіти, визначення їхніх структурних характеристик і основних різновидів, а також з'ясування їхнього значення для професійної підготовки майбутніх фахівців медичної галузі. Джерельною базою дослідження слугували нормативно-правові акти України, міжнародні стандарти, документи з медичної етики, науково-практичні та навчально-методичні праці, а також матеріали професійних спільнот і відкриті інформаційні ресурси. У роботі використано методи аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння та контент-аналізу.

Встановлено, що педагогічна культура репрезентує внутрішній ціннісно-професійний потенціал науково-педагогічного працівника закладу вищої медичної освіти, тоді як професійний імідж відображає зовнішні форми його реалізації в освітній, клінічній, науковій і комунікативній діяльності. Систематизовано основні види професійного іміджу науково-педагогічного працівника. Узагальнені положення дають підстави стверджувати, що якість вищої медичної освіти значною мірою залежить від рівня педагогічної культури та професійного іміджу науково-педагогічного працівника, оскільки саме вони впливають на підготовку майбутніх фахівців, ефективність професійної комунікації, довіру в освітньому середовищі та зміцнення інституційної репутації закладу.

Ключові слова: педагогічна культура, професійний імідж, науково-педагогічний працівник, вища медична освіта, воєнний стан.

Вступ.

Упродовж останнього десятиліття проблема педагогічної культури та професійного іміджу науково-педагогічного працівника (НПП) закладу вищої медичної освіти (ЗВМО) України набула особливої актуальності у зв'язку з модернізацією вищої медичної освіти, упровадженням компетентнісного підходу, посиленням міжнародних вимог до якості підготовки медичних кадрів [1–9]. На нашу думку, після пандемії та в умовах воєнного стану на педагогічну культуру й професійний імідж НПП істотно впливають психологічне напруження, цифровізація освітнього процесу та потреба в етичній стійкості й адаптивності [10–13]. Саме тому педагогічна культура (ПК) та професійний імідж (ПІ) НПП ЗВМО слід розглядати як важливі чинники забезпечення якості освіти, професійного виховання здобувачів, клінічної довіри та інституційної стійкості.

Мета дослідження.

Обґрунтувати сутність педагогічної культури та професійного іміджу науково-педагогічного працівника закладу вищої медичної освіти України в умовах воєнного стану, визначити й установити їхній вплив на якість вищої медичної освіти, професійне виховання здобувачів вищої освіти.

Основна частина.

У ході дослідження нами акцентовано, що в сучасному освітньо-клінічному середовищі ЗВМО України, яке функціонує в післяпандемічний період та в умовах повномасштабної війни з 24 лютого 2022 року, педагогічна культура (ПК) та професійний імідж (ПІ) НПП набувають особливої значущості, оскільки саме в цих складних обставинах НПП здійснюють підготовку майбутніх лікарів, здобувачі вищої освіти навчаються, а лікарі надають допомогу військовослужбовцям, пораненим і постраждалому цивільному населенню [10–14]. Саме тому, предметом нашої особливої уваги стало обґрунтування сутності й видів педагогічної культури та професійного іміджу НПП ЗВМО України в умовах воєнного стану, оскільки від цього значною мірою залежить якість професійного становлення майбутнього лікаря.

У ході дослідження нами виявлено, що одним із найменш опрацьованих аспектів сучасного освітньо-клінічного середовища ЗВМО є цілісне розуміння педагогічної культури та професійного іміджу НПП в їхній взаємозумовленості. Наші результати перегукуються з міжнародними підходами до формування професійної ідентичності майбутнього лікаря [15–19], відповідно до яких саме особистість НПП ЗВМО, його стиль взаємодії та професійний авторитет суттєво впливають на професійне становлення здобувачів вищої освіти [5–6, 8–9], тому ми й відповідаємо

на важливі питання, порушені під час нашого дослідження.

Нами встановлено, що педагогічна культура НПП ЗВМО є інтегральною професійно-особистісною характеристикою, що охоплює систему фахових знань, педагогічну майстерність, культуру мовлення, етичні та деонтологічні орієнтири, академічну доброчесність, комунікативну поведінку, наставницьку позицію й здатність бути взірцем професійної й людської гідності в освітньо-клінічному середовищі. Після пандемії COVID-19 та в умовах воєнного стану в Україні педагогічна культура НПП набуває особливого значення, як чинник підготовки майбутнього лікаря до роботи в кризових умовах [13,14].

Так, на прикладі схеми «Кафедра ↔ деканат ↔ адміністрація ↔ зовнішні стейкхолдери» ми демонструємо, що педагогічна культура ЗВМО виявляється на інституційному рівні через узгодженість професійної комунікації, єдність організаційних та етичних вимог, дотримання академічних і клінічних стандартів, а також через взаємодію з клінічними базами, роботодавцями, акредитаційними структурами, абітурієнтами, батьками, громадськістю та засобами масової інформації, що сприяє формуванню цілісного репутаційного образу університету.

На нашу думку, саме цей рівень комунікації забезпечує узгодженість між освітньою, клінічною, організаційною та суспільною складовими діяльності ЗВМО. Репутаційний ефект цієї схеми полягає у формуванні цілісного інституційного бренду ЗВМО, зміцненні довіри до якості підготовки майбутніх лікарів, підвищенні впізнаваності університету, посиленні його соціальної легітимності та підтриманні позитивного образу випускника в професійному середовищі. Саме в межах цієї схеми відбувається зовнішнє підтвердження того, наскільки педагогічна культура, професійний імідж НПП, рівень підготовки здобувачів вищої освіти та організаційна культура закладу відповідають очікуванням суспільства й медичної спільноти. Тобто, педагогічна культура – це внутрішня система цінностей, норм, знань, умінь і професійної поведінки НПП ЗВМО.

Професійний імідж – це образ НПП, який формується в очах здобувачів вищої освіти, колег, пацієнтів і професійної спільноти та відображає рівень довіри до нього, його професіоналізм і здатність посилювати репутацію кафедри й ЗВМО. Через професійний імідж НПП формується професійний імідж ЗВМО. *Професійний імідж НПП ЗВМО складається з того, що люди бачать, чують і відчувають:* зовнішній вигляд, постава, манера говорити, інтонація, звертання, стиль комунікації, організованість, пунктуальність, цифрова поведінка, реакція на складні ситуації,

ставлення до пацієнта, ставлення до здобувача вищої освіти.

“Педагогічна культура → формує → професійний імідж”, **тому вони пов’язані між собою**. Педагогічна культура задає зміст і якість професійної діяльності НПП, тоді як професійний імідж відтворює її в комунікативному й репутаційному вимірі. Педагогічна культура та професійний імідж науково-педагогічного працівника мають також соціально-економічний вимір, оскільки впливають на репутацію закладу, його конкурентоспроможність, довіру здобувачів освіти, партнерську взаємодію та інституційну стійкість в умовах воєнного стану.

Педагогічна культура НПП – це більш широке поняття, оскільки охоплює знання, цінності, етику, стиль навчання, професійну поведінку викладача й комунікацію з оточенням (колеги, студенти, пацієнти). Професійний імідж є її зовнішнім, узагальненим виявом.

Що входить у педагогічну культуру, а що – в професійний імідж? У педагогічну культуру входять: педагогічні знання, професійна етика, деонтологія, культура мислення, культура мовлення, культура оцінювання, повага до особистості здобувача вищої освіти, академічна доброчесність, клінічна відповідальність, рефлексія, самовдосконалення, наставництво. **У професійний імідж входять:** зовнішній вигляд, охайність, професійний стиль, манера триматися, комунікативний стиль, враження від мовлення, репутація, поведінка в аудиторії, поведінка в клініці, поведінка в цифровому середовищі. Отже, **імідж – це не вся педагогічна культура**, а її видима, приймана, оцінювана частина.

Професійний імідж НПП у закладі вищої медичної освіти має свої особливості, зумовлені поєднанням педагогічної, клінічної, етичної та комунікативної складових його діяльності [19–22]. У ЗВМО цей зв’язок ще сильніший, бо НПП тут не просто педагог, а ще й модель професії лікаря, яку імітують здобувачі вищої освіти. Тут здобувач вищої освіти звертає увагу не лише на те, що НПП говорить, а й на те, як він стоїть біля пацієнта, як звертається до хворого, як реагує на помилку, чи охайний він, чи дотримується етики, чи поважає молодших колег, чи зберігає професійну гідність.

Професійний імідж існує в системі «науково-педагогічний працівник – здобувач вищої освіти – пацієнт – медичний заклад вищої медичної освіти». У ЗВМО імідж ніколи не є індивідуальною характеристикою лише однієї особи. Він формується у взаємодії кількох груп: НПП, здобувача вищої освіти, кафедральної команди, клінічної бази і адміністрації. Позитивне сприйняття ЗВМО виникає тоді, коли поведінка всіх учасників є послідовною та ціннісно узгодженою. Саме тут, **особливо важливим є розмежування ролей:** НПП – організатор навчання, наставник, оцінювач і носій професійних норм; здобувач вищої освіти – здобувач вищої медичної освіти, активний учасник навчання, майбутній професіонал, репрезентант закладу в клініці й поза нею; професор, доцент, асистент – основні НПП, які задають академічний і клінічний тон кафедри; старший лаборант, препарат – навчально-допоміжний персонал, який формує організаційну культуру, візуальний порядок, дисципліну робочого простору та сервісну якість освітнього середовища. Отже, **інституційний імідж кафедри є**

результатом командної культури її працівників, а сукупність іміджів кафедр формує цілісний інституційний імідж ЗВМО.

Отже, професійний імідж НПП – це зовнішній, комунікативний і репутаційний вияв його педагогічної культури та виявляється в освітньому, клінічному, соціальному й цифровому середовищах. Тому, до основних видів професійного іміджу НПП ЗВМО в сучасному освітньо-клінічному середовищі належать такі:

1. Візуальний імідж НПП виявляється в його зовнішньому вигляді, охайності, формі одягу, поставі, стриманості аксесуарів, дотриманні дрес-коду, вимог асептики й антисептики. Він формує перше враження про НПП ЗВМО та демонструє його професійну доречність, дисциплінованість і повагу до медичного середовища.

2. Комунікативний імідж НПП спостерігається в його культурі мовлення, формах звертання, вітання, прощання, інтонації, тактовності, субординації, стилі спілкування зі студентами, колегами, медичними працівниками й пацієнтами. Він визначає рівень довіри до НПП та ефективність професійної взаємодії.

3. Етичний імідж НПП виявляється в його поведінці до особистості, справедливості, доброчесності, конфіденційності, недискримінації, дотриманні професійних і деонтологічних норм, а також в емпатії до пацієнтів, здобувачів вищої освіти й колег, зокрема постраждалих унаслідок війни. Цей вид іміджу відображає моральну зрілість НПП ЗВМО та його здатність діяти відповідально, гуманно й професійно.

4. Педагогічний імідж НПП виявляється в його стилі викладання, культурі оцінювання, наставництві, педагогічному такті, повазі до здобувачів вищої освіти, здатності мотивувати, підтримувати й виховувати. Він особливо важливий в умовах війни, коли НПП ЗВМО має зберігати педагогічну стійкість, зовнішній спокій і формувати в здобувачів вищої освіти усвідомлення суспільної значущості лікарської професії для країни.

5. Клінічний імідж НПП виявляється при проведенні ним практичних занять на клінічних кафедрах, лікувально-діагностичної роботи на клінічних базах, у дотриманні асептики, взаємодії з пацієнтом, клінічній охайності, деонтології, професійній дисципліні й досвіді. Цей вид іміджу особливо важливий у ЗВМО, оскільки демонструє готовність НПП бути зразком лікарської професії.

6. Науковий імідж НПП виявляється в його наукових публікаціях, участі в конференціях, симпозіумах, грантових і міждисциплінарних проектах, керівництві науковою роботою здобувачів вищої освіти й молодих учених, упровадженні доказової медицини та інновацій у навчальний і клінічний процес. Він відображає фаховий авторитет НПП, його академічну активність, наукову репутацію та здатність поєднувати освітню, дослідницьку й клінічну діяльність.

7. Цифровий імідж НПП виявляється в його електронній пошті, месенджерах, соціальних мережах, онлайн-заняттях, цифровій етиці, якості дистанційної комунікації та оперативності зворотного зв’язку зі здобувачами вищої освіти, участі в онлайн-конференціях, науково-практичних семінарах, міждисциплінарних консиліумах за участю суміж-

них фахівців, роботі вчених рад університету, факультету та кафедри, а також у професійно коректній цифровій комунікації з пацієнтами, зокрема в наданні практичних рекомендацій і супроводу після оперативного втручання в межах етичних, деонтологічних і правових норм. Він відображає рівень сучасної професійної культури НПП та впливає на його репутацію в академічному й професійному просторі. У сучасних умовах цифровий імідж особливо виразно виявляється під час дистанційного навчання, хвороби, повітряних тривог та інших кризових ситуацій, коли від НПП очікують своєчасні відповіді на звернення здобувачів вищої освіти, уточнення їхнього безпекового стану та відповідальний супровід освітнього процесу з урахуванням безпекових обставин.

8. Громадянсько-патріотичний імідж НПП виявляється у відповідальному ставленні його до держави, суспільства, професійного обов'язку, стійкості в умовах війни, підтриманні національних цінностей, емпатії до постраждалих колег і пацієнтів та готовності до служіння людям. Цей вид іміджу особливо актуалізується в умовах воєнного стану, коли НПП, як медичні працівники й лікарі, не лише рятують життя, а й часто виконують обов'язок із захисту держави.

Ми вважаємо, що становлення професійного іміджу майбутнього лікаря відбувається у три етапи: у ЗВМО, в інтернатурі та в подальшій професійній діяльності. Професійний імідж майбутнього лікаря формується поетапно: на першому етапі – у період навчання майбутнього лікаря, на другому – під час підготовки лікаря-інтерна та лікаря-резидента, а на третьому – у процесі практичної діяльності в закладах охорони здоров'я України. На цьому етапі професійний імідж лікаря безперервно вдосконалюється шляхом оновлення професійних знань і навичок на циклах професійного вдосконалення, спеціалізації, підготовки й перепідготовки в інститутах післядипломної освіти, на курсах підвищення кваліфікації, майстер-класах, вебінарах, науково-практичних конференціях в Україні та за кордоном, медичних виставках, а також завдяки участі у вітчизняних і міжнародних проєктах. Перші два етапи формують основу професійних компетентностей, етики, комунікації та іміджу, а третій забезпечує їх практичне закріплення й подальше вдосконалення в умовах сучасного розвитку та відбудови медичної галузі України [1-3, 5–9, 11–13].

Який взаємозв'язок спостерігається між педагогічною культурою та професійним іміджем НПП ЗВМО? На нашу думку, проблема педагогічної культури та професійного іміджу НПП виходить за межі освітнього процесу, оскільки саме вони формують професійні цінності, етику, комунікацію та образ майбутнього лікаря на етапах навчання, інтернатури, резидентури й подальшої роботи за фахом в Україні та на міжнародному рівні. Цей процес – взаємозв'язок педагогічної культури НПП, професійного іміджу майбутнього лікаря та репутаційного образу медичної галузі, відбувається поетапно.

Спочатку педагогічна культура НПП ЗВМО виявляється у професійних цінностях, знаннях і компетентностях, культурі мовлення, педагогічному такті, академічній добросовістості, деонтології, наставни-

цтві, відповідальності, зовнішньому вигляді та здатності бути взірцем професійної поведінки у взаємодії зі здобувачами вищої освіти. Ми вважаємо, що професійний імідж НПП ЗВМО охоплює візуальний, комунікативний, етичний, педагогічний, клінічний, науковий, громадянсько-патріотичний і цифровий виміри професійного самопредставлення. Професійний імідж здобувача вищої медичної освіти виявляється в аудиторній роботі, симуляційному навчанні, клінічній практиці, спілкуванні з НПП, одногрупниками та пацієнтами. Інституційний імідж ЗВМО виявляється через якість підготовки випускників, професійну культуру НПП, академічне середовище, партнерство з клінічними базами та роботодавцями, міжнародні стажування здобувачів вищої освіти і НПП, а також спільні вітчизняні й міжнародні науково-практичні, методичні, клінічні, виховні та патріотичні проєкти. Професійний імідж НПП навчально-наукових інститутів післядипломної освіти (ННІПО), самостійних або таких, що функціонують як структурні підрозділи у складі ЗВМО, охоплює візуальний, комунікативний, етичний, педагогічний, клінічний, науковий, виховний і цифровий виміри в умовах підготовки лікарів-інтернів і лікарів-резидентів, підвищення кваліфікації й безперервного професійного розвитку лікарів, здобуття нової спеціальності з урахуванням попередньої вищої медичної освіти й практичного досвіду. Професійний імідж лікаря-інтерна виявляється в інтернатурі та професійний лікаря-резидента в резидентурі, клінічній адаптації, професійній комунікації, чергуваннях, дотриманні деонтології та клінічного етикету. Інституційний імідж навчально-наукового інституту післядипломної освіти у складі ЗВМО виявляється через якість післядипломної підготовки, професійну культуру НПП, взаємодію з клінічними базами, роботодавцями та фаховою спільнотою. Професійний імідж лікаря, що безперервно вдосконалюється в практичній діяльності виявляється в роботі з пацієнтами, колегами, адміністрацією закладів охорони здоров'я України, в професійній репутації, клінічних рішеннях, культурі поведінки та мовленні. Інституційний імідж закладу охорони здоров'я України формується через довіру пацієнтів до професійної компетентності медичного персоналу, якість надання медичної допомоги, дотримання вимог МОЗ України, клінічних протоколів і міжнародних стандартів ВООЗ, а також через юридичну й логістичну надійність закладу. Наприкінці нашого дослідження, ми бачимо, як професійний імідж НПП ЗВМО вплинув на професійний імідж української медицини, який виявляється в міжнародному сприйнятті українських лікарів, вищої медичної освіти, клінічної культури, професійної етики та конкурентоспроможності системи охорони здоров'я.

Ми вважаємо, що індивідуальний професійний імідж НПП ЗВМО поступово переходить у колективний імідж кафедри, факультету й університету, а згодом – у його бренд, який впливає на довіру, привабливість та позиціонування закладу як в Україні так і на міжнародному рівні.

Отже, результати дослідження дозволяють стверджувати, що педагогічна культура є змістовою основою професійного іміджу НПП ЗВМО, а професійний імідж – її видимим, комунікативним і репутаційним виявом. Наші спостереження перегукуються з поло-

женнями вітчизняних і міжнародних джерел про те, що якість медичної освіти визначається не лише змістом навчальних програм, а й щоденною культурою професійної поведінки, стилем взаємодії, клінічної етикою, мовленнєвим етикетом, організаційною дисципліною та здатністю кожного учасника освітнього процесу підтримувати гідність професії й імідж закладу [1–9]. Сучасний ринок вищих медичних освітніх послуг є великим, різноманітним і конкурентним [23]. За таких умов педагогічна культура та професійний імідж НПП ЗВМО набувають також соціально-економічного значення, оскільки впливають на репутацію закладу, його конкурентоспроможність, довіру здобувачів освіти, партнерську взаємодію та інституційну стійкість в умовах воєнного стану.

Отже, педагогічна культура та професійний імідж НПП ЗВМО України в умовах воєнного стану слід розглядати як стратегічно важливі чинники підготовки майбутнього лікаря, формування репутації медичного закладу вищої освіти та зміцнення професійного світового образу української медицини.

Висновки.

На основі проведеного дослідження ми дійшли таких висновків:

1. Педагогічна культура НПП ЗВМО є внутрішньою професійно-ціннісною основою його діяльності, тоді як професійний імідж постає її зовнішнім, комунікативним і репутаційним виявом. Тому їх доцільно розглядати у взаємозв'язку.

2. В умовах воєнного стану в Україні значення педагогічної культури та професійного іміджу НПП ЗВМО істотно зросло, оскільки саме в складних безпекових, психологічних і професійних умовах відбувається підготовка майбутніх лікарів до відповідальної медичної практики.

3. До основних видів професійного іміджу НПП ЗВМО належать візуальний, комунікативний, етичний, педагогічний, клінічний, науковий, цифровий

і громадянсько-патріотичний, що в сукупності відображають його професійну культуру та суспільну значущість.

4. Професійний імідж майбутнього лікаря формується поетапно: під час навчання в ЗВМО, в інтернаті та в резидентурі та в подальшій роботі за фахом. При цьому педагогічна культура й професійний імідж НПП виступають важливим чинником цього процесу.

5. Практичне значення нашого дослідження полягає в доцільності впровадження в ЗВМО комунікаційних схем, локальних етичних і цифрових настанов та практичних кейсів, що сприятимуть зміцненню педагогічної культури, формуванню позитивного професійного іміджу НПП, підвищенню інституційної репутації та утвердженню високопрофесійного іміджу української медицини на міжнародному рівні.

6. Ми вважаємо, що взаємозв'язок педагогічної культури та професійного іміджу НПП ЗВМО й інститутів післядипломної освіти є важливою умовою безперервного професійного розвитку лікарів в Україні, оскільки їхня співпраця на етапах підготовки та професійного становлення майбутніх фахівців, лікарів-інтернів, лікарів-резидентів і практикуючих лікарів сприяє оновленню знань, удосконаленню практичних навичок, підвищенню кваліфікації та формуванню етичної й професійно відповідальної моделі медичної освіти відповідно до вимог МОЗ України та ВООЗ.

7. В умовах воєнного стану значення педагогічної культури та професійного іміджу НПП ЗВМО істотно зростає, оскільки вони сприяють кадровій стійкості, професійній адаптації лікарів, збереженню якості медичної й освітньо-клінічної діяльності та безперервності розвитку медичної галузі, а також впливають на інституційну репутацію, конкурентоспроможність і соціально-економічну стійкість закладу.

Література

1. Kabinet Ministriv Ukrainy. Postanova № 1337 Pro zatverdzhennya Polozhennya pro orhanizatsiyu navchalnoho protsesu v zakladakh okhorony zdorovya za uchastyu vykladatskoho skladu vshchychkh navchalnykh zakladiv, yakі hotuyut abituriyentiv u haluzi okhorony zdorovya. Kyiv: KМУ; 2020. [in Ukrainian].
2. Verkhovna Rada Ukrainy. Zakon Ukrainy No. 1556-VII Pro vshchu osvitu. Kyiv: Verkhovna Rada Ukrainy; 2014. Dostupno: [in Ukrainian].
3. Vseukrainske likarske tovarystvo. Etychni kodeks likaria Ukrainy. Kyiv: Vseukrainske likarske tovarystvo; 2009. Dostupno: <https://vult.org.ua/> [in Ukrainian].
4. Zhdan VM, Kitura YeM, Babanina MYu, Kyrian OA, Tkachenko MV. Formuvannya suchasnoho imidzhu vykladacha vshchoi shkoly. Zbirnyk statei VI Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii Aktualni pytannia lnhvistyky, profesiinoi lnhvodvydaktyky, psykholohii i pedahohiky vshchoi shkoly; 2021 Lyst 25-26; Poltava. Poltava: PDMU; 2021. s. 10-13. [in Ukrainian].
5. Cruess RL, Cruess SR, Boudreau JD, Snell L, Steinert Y. A schematic representation of the professional identity formation and socialization of medical students and residents. Acad Med. 2015;90(6):718-25. Available from: https://journals.lww.com/academicmedicine/Fulltext/2015/06000/A_Schematic_Representation_of_the_Professional.15.aspx
6. Bublil TD, Nikolishyn AK, Kostyrenko OP, Kotelevska NV, Ivanytskyi IO, Sidash YuV. Imidzh vykladacha medychnoho universytetu: vplyv voiennoho stanu. Zbirnyk statei 9-yi Mizhnarodnoi naukovo-praktychnoi konferentsii Aktualni pytannia lnhvistyky, profesiinoi lnhvodvydaktyky, psykholohii i pedahohiky vshchoi shkoly; 2025 Lut 12-14; Poltava. Poltava: PDMU; 2025. S. 30-32. [in Ukrainian].
7. General Medical Council. Achieving good medical practice: guidance for medical students. London: GMC; 2016. Available from: <https://www.gmc-uk.org/education/standards-guidance-and-curricula/guidance/achieving-good-medical-practice>
8. World Medical Association. WMA International Code of Medical Ethics. Ferney-Voltaire: WMA; 2022. Available from: <https://www.wma.net/policies-post/wma-international-code-of-medical-ethics/>
9. Association of American Medical Colleges. Core Entrustable Professional Activities for Entering Residency. Washington (DC): AAMC; 2014. Available from: <https://www.aamc.org/what-we-do/mission-areas/medical-education/cbme/core-epas>
10. Borysova ZO, Dubrovina OV, Dubrovina EA. Vplyv viiskovykh dii na psykholohichni stan ukraintsev ta profilaktyka mozhlivykh uskladnen. Processing of the 3rd International scientific and practical conference Eurasian scientific discussions; 2022 Apr 10-12; Barcelona. Barcelona: Barca Academy Publishing; 2022. p. 180-5. Available from: <https://repository.pdmu.edu.ua/handle/123456789/19119> [in Ukrainian].
11. Dubrovina OV, Voloshyn VA, Suprunenko NV, Borysova ZO, Dubrovina EA, Havrysh AL, et al. Zdorove roboche mistse v medychnykh universytetakh Ukrainy: intehtatsiia innovatsii v umovakh voiennoho konfliktu. Materialy naukovo-praktychnoi konferentsii z mizhnarodnoiu uchastiu Intehratsiini ta innovatsiini napriamy rozvytku medychnoi osvity; 2025 Ber 20; Poltava. Poltava: PDMU; 2025. s. 80-2. [in Ukrainian].
12. Bieliaieva OM. Shliakhy vdoskonalennia pedahohichnoi kultury vykladachiv vshchychkh medychnykh navchalnykh zakladiv. Tezy dopovidei Mizhnarodnoho forumu pedahohichnoi maisternosti Rozvytok ta samorozvytok pedahohichnoi maisternosti u suchasnomu osvithnomu prostori; 2015 Kvit 7-8; Poltava. Poltava: FOP Harazha MF; 2015. s. 6-7. [in Ukrainian].
13. Borysova ZO, Dubrovina OV, Leshchenko TO, Ramus MO, Storozhko RV, Gorbachenko OB, et al. SWOT analysis of the current integration of innovations in higher medical education in Ukraine. Visnyk problem biolohii i medytsyny. 2024;4(175):481-91.

14. Dubrovina OV, Borysova ZO, Iziumska OM, Vardanian AO. Problemy y perspektyvy rozvytku vyshchoi medychnoi shkoly pid chas pandemii COVID-19 u sviti. Materialy navch.-nauk. konf. z mizhnar. uchastiu Realii, problemy ta perspektyvy vyshchoi medychnoi osvity; 2021 Ber 25; Poltava. Poltava: UMSA; 2021. s. 94-96. [in Ukrainian].
15. Zhdan VM, Kitura YeM, Babanina MYu, Ivanytskyi IV, Tkachenko MV, Lebid VH. Formuvannya profesiinoho imidzhu maibutnoho likaria. Zbirnyk statei VII Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii Aktualni pytannia lnhvistyky, profesiinoi lnhvodydaktyky, psykholohii i pedahohiky vyshchoi shkoly; 2022 Lyst 24-25; Poltava. Poltava: PDMU; 2022. s. 3-6. [in Ukrainian].
16. Korylchuk NI, Ruda Olu, Borovyk IO. Vyshcha medychna osvita Ukrainy u 2023 rotsi: vidpovidi na vyklyky suchasnosti. Akademichni vizii. 2023;17. [in Ukrainian].
17. Dudina OV. Transformatsiia medychnoi osvity v Yaponii: suchasni tendentsii ta vyklyky reformuvannya. Perspektyvy ta innovatsii nauky. 2024;9(43):166-78. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-9\(43\)-166-178](https://doi.org/10.52058/2786-4952-2024-9(43)-166-178) [in Ukrainian].
18. Ha H, Kim HW. Korean medical graduates' perceptions of preparedness for doctoring and the medical profession: a 13-year trend analysis. Med Teach. 2026;48(2):310-9. DOI: <https://doi.org/10.1080/0142159X.2025.2543547>
19. Verkhovna Rada Ukrainy. Zakon Ukrainy No. 2297-VI Pro zakhyst personalnykh danykh. Kyiv: Verkhovna Rada Ukrainy; 2010. Dostupno: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2297-17#Text> [in Ukrainian].
20. Soroka O, Kalaur S. Teoretychni ta praktychni aspekty formuvannya profesiinoho imidzhu v protsesi rozvytku profesiino-movlennievoi kompetentnosti studentiv koledzhiv. Social Work and Education. 2023;10(3):382-92. DOI: <https://doi.org/10.25128/2520-6230.23.3.11> [in Ukrainian].
21. Sikorska O, Ordu K. Formuvannya profesiinoho imidzhu maibutnikh likariv yak pedahohichna problema. Aktualni pytannia humanitarnykh nauk. 2021;41(3):211-6. DOI: <https://doi.org/10.24919/2308-4863/41-3-31> [in Ukrainian].
22. Phillips SP. Models of medical education in Australia, Europe and North America. Med Teach. 2009;31(8):705-9. DOI: <https://doi.org/10.1080/01421590802061134>
23. Tykhonova OO, Tarasenko YaA, Deineha TF, Bilash VP, Serbin SI. Formuvannya imidzhu suchasnoho vykladacha vyshchoi shkoly. Zbirnyk statei V Mizhnarodnoi naukovy-praktychnoi konferentsii Aktualni pytannia lnhvistyky, profesiinoi lnhvodydaktyky, psykholohii i pedahohiky vyshchoi shkoly; 2020 Lyst 19-20; Poltava. Poltava: Astraia; 2020. s. 370-373. [in Ukrainian].

ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА ТА ПРОФЕСІЙНИЙ ІМІДЖ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОГО ПРАЦІВНИКА В СУЧАСНОМУ ОСВІТНЬО-КЛІНІЧНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ МЕДИЧНОЇ ОСВІТИ УКРАЇНИ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Дубровіна О. В., Борисова З. О., Коломієць С. В., Назаренко З. Ю., Моїсєєва Н. В., Горбаченко О. Б., Коломієць Б. С., Зеленський Д. Р.

Резюме. Актуальність теми зумовлена зростанням вимог до якості медичної освіти, професіоналізму науково-педагогічного працівника, академічної доброчесності, етичної відповідальності, культури професійної комунікації та інституційної репутації. Особливого значення ця проблема набуває в післяпандемічний період і в умовах повномасштабної війни, що ускладнюють освітній процес. Розкрито сутність педагогічної культури та професійного іміджу науково-педагогічного працівника закладу вищої медичної освіти України в умовах воєнного стану та показано їхній вплив на якість освіти й професійне становлення здобувачів. У дослідженні використано нормативно-правові акти України, документи з медичної етики, міжнародні стандарти, науково-практичну літературу та відкриті інтернет-джерела; застосовано методи аналізу, синтезу, узагальнення, порівняння та контент-аналізу. Педагогічну культуру визначено як внутрішню основу професійної діяльності науково-педагогічного працівника, а професійний імідж – як її зовнішній вияв; обґрунтовано їхній взаємозв'язок. Виокремлено візуальний, комунікативний, етичний, педагогічний, клінічний, науковий, цифровий і громадянсько-патріотичний види професійного іміджу. Доведено, що значення педагогічної культури та професійного іміджу НПП виходить за межі університету, оскільки впливає на формування професійного іміджу здобувача вищої медичної освіти, лікаря-інтерна, лікаря-резидента, лікаря-практика, а також інституційного іміджу ЗВМО, ННІПО, медичного закладу й репутаційного іміджу медицини України. Практичне значення статті полягає в окресленні рекомендацій щодо вдосконалення професійної комунікації, наставництва, культури поведінки та підтримання позитивного бренду закладу вищої медичної освіти.

Ключові слова: педагогічна культура, професійний імідж, науково-педагогічний працівник, вища медична освіта, воєнний стан.

PEDAGOGICAL CULTURE AND PROFESSIONAL IMAGE OF RESEARCH AND TEACHING STAFF IN THE MODERN EDUCATIONAL AND CLINICAL ENVIRONMENT OF A HIGHER MEDICAL EDUCATION INSTITUTION IN UKRAINE UNDER MARTIAL LAW

Dubrovina O. V., Borisova Z. O., Kolomiiets S. V., Nazarenko Z. Y., Moisieieva N. V., Gorbachenko O. B., Kolomiiets B. S., Zelenskyi D. R.

Abstract. The relevance of the topic is determined by the growing demands placed on the quality of medical education, the professionalism of academic and teaching staff, academic integrity, ethical responsibility, the culture of professional communication, and institutional reputation. This issue becomes especially significant in the post-pandemic period and under the conditions of full-scale war, which further complicate the educational process. The article reveals the essence of pedagogical culture and the professional image of an academic and teaching staff member of a higher medical education institution in Ukraine under martial law and demonstrates their influence on the quality of education and the professional development of learners. The study is based on Ukrainian regulatory and legal acts, documents on medical ethics, international standards, scientific and practical literature, and open-access Internet sources; the methods of analysis, synthesis, generalization, comparison, and content analysis were applied. Pedagogical culture is defined as the internal foundation of the professional activity of an academic and teaching staff member, whereas professional image is interpreted as its external manifestation; their interrelation is substantiated. The visual, communicative, ethical, pedagogical, clinical, scientific, digital, and civic-patriotic types of professional image are distinguished. It is proved that the significance of pedagogical culture and the professional image of academic and teaching staff extends beyond the university, since it influences the formation of the professional image of a higher medical education student, an intern doctor, a resident doctor, and a practicing physician, as well

as the institutional image of a higher medical education institution, a research and training institute of postgraduate education, a medical institution, and the reputational image of Ukrainian medicine. The practical significance of the article lies in proposing recommendations for improving professional communication, mentoring, behavioural culture, and sustaining a positive institutional brand of a higher medical education institution.

Key words: pedagogical culture, professional image, research and teaching staff member, higher medical education, martial law.

ORCID кожного автора та їх внесок до статті:

Dubrovina O. V.: <https://orcid.org/0000-0003-3087-8319>^{BDEF}
Borisova Z. O.: <https://orcid.org/0000-0002-5907-0826>^{DEF}
Kolomiets S. V.: <https://orcid.org/0000-0001-7172-7280>^{DCF}
Nazarenko Z. Y.: <https://orcid.org/0000-0002-0967-2319>^{ABD}
Moisieieva N. V.: <https://orcid.org/0000-0001-8901-3710>^{ABD}
Gorbachenko O. B.: <https://orcid.org/0000-0002-8566-6017>^{ABF}
Kolomiets B. S.: <https://orcid.org/0000-0002-7723-6666>^{ACD}
Zelenskyi D. R.: <https://orcid.org/0009-0000-9941-274X>^{AB}

Конфлікт інтересів:

Автори заявляють про відсутність конфлікту інтересів.

Адреса для кореспонденції

Дубровіна Олена Віталіївна
Полтавський державний медичний університет
Україна, 36011, м. Полтава, вул. Шевченка 23
Тел.: +380969206573
E-mail: O.dubrovina@pdmu.edu.ua

A – концепція роботи та дизайн, B – збір та аналіз даних, C – відповідальність за статичний аналіз, D – написання статті, E – критичний огляд, F – остаточне затвердження статті.

Ця стаття розповсюджується на умовах ліцензії **Creative Commons Attribution (CC-BY)**, яка дозволяє необмежене використання, поширення та відтворення в будь-якому форматі за умови належного цитування оригінальної роботи © Всі автори, 2026

Стаття надійшла 23.01.2026 року
Стаття прийнята до друку 04.05.2026 року
Опубліковано 27.05.2026 року

DOI 10.29254/2077-4214-2026-2-181-222-227

УДК 378.147:615:614.253.4

Луценко О. А.

СУЧАСНА ТРАНСФОРМАЦІЯ ВИКЛАДУ ЛЕКЦІЙНОГО МАТЕРІАЛУ З ФАРМАКОЛОГІЇ МАЙБУТНІМ ЛІКАРЯМ

Полтавський державний медичний університет (м. Полтава, Україна)

farmaluru@gmail.com

Основним методом групового навчання лишається лекція, зокрема й у медичному закладі вищої освіти. Значення лекції визначається змогою аналізувати надскладні процеси та проблемні моменти стисло і доступно доводити інформацію до здобувачів освіти. Мета – розкрити особливості проведення онлайн лекції-презентації з фармакології на сучасному етапі підготовки майбутніх лікарів.

У статті наголошується на трансформації змісту навчального матеріалу в структурі фармакологічної онлайн лекції. Зростають вимоги до концептуальної оригінальності наукової і практичної цінності лекцій, оскільки сучасні технології дозволяють при бажанні контролювати перебіг лекції і в мережі Інтернет уточнювати та перевіряти вірність даних які наводить викладач. Така відкритість лекційного матеріалу підвищує вимоги до всіх аспектів роботи лектора. Значно трансформувалася зміст навчального матеріалу в структурі фармакологічної лекції фіксується нове явище – конкуренція викладача з якісними й доступними мережевими інформаційними сервісами, що вимагає постійного моніторингу освітнього контенту для внесення уточнень та доповнень. За цих умов стає актуальною суб'єкт-суб'єктивна парадигма навчання, де лектор виступає наставником, ментором, координатором і мотиватором здобувачів освіти.

Лекція лишається актуальною формою освітнього процесу, оскільки наводиться сучасний, важливий і структурований навчальний матеріал з акцентом на майбутній іспит. Перехід до онлайн форми проведення лекцій надало значний поштовх до модернізації змісту лекції. Застосування сучасних технічних засобів комунікації сприяло трансформації лекції в доступну, цікаву і змістовну форму викладення матеріалу.

Ключові слова: фармакологія, університет, сучасний освітній процес, лекція, майбутні лікарі.